

ДОКЛАД

**за фактически констатации
в изпълнение на Договор за възлагане на обществена
поръчка от 20.10.2012 г., с предмет:**

**„Проверка на системата за определяне на разходите
на „Българска телекомуникационна компания” АД
за 2009 и 2010 финансови години”**

1. Цел на доклада

Настоящият доклад представя резултатите от извършения одит на системата за определяне на разходите на „Българска телекомуникационна компания” АД за 2009 и 2010 финансови години и е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 172, ал. 2 на Закона за електронните съобщения на базата на доклада, представен от „ЕР ЕС ЕМ БИ ЕКС” ООД в изпълнение на договор за възлагане на обществена поръчка № 03-08-97/30.10.12

2. Обхват на доклада

В настоящия доклад са описани резултатите, оценките и заключенията на одитора от извършените в хода на одита дейности, съгласно изискванията на Договора:

- Проверка на верността на документите и на всяка друга информация, представляващи входни за прилагане на Системата данни;
- Проверка на правилността на отнасяне на разходите от разходните сметки във финансовото счетоводство към съответните разходни сметки на Системата;
- Проверка на верността и съответствието между разходите от Системата и разходите от Главната книга, групирани като разходи за амортизации, разходи за персонал и разходи за външни услуги, както и на съответствието между сумите от одитираните неконсолидирани финансови отчети и използваните други източници на счетоводни данни на предприятието с резултатите от регулаторните отчети на БТК;
- Проверка на групирането и класифицирането на разходите по разходните категории, според причината, която ги е породила, включително мрежови елементи, дейности и услуги;
- Проверка на спазването на основните принципи, на които е базирана Системата и методологията на пълно разпределение на разходите върху единица услуга (*Fully Allocated Costs - FAC*) и стандарт за оценяване на разходите по настояща стойност (*Current Cost Accounting - CCA*) във връзка с извършените чрез Системата изчисления;
- Проверка на съответствието между използваните от БТК списъци съдържащи услуги, разходни сметки, видове звена, групи дълготрайни активи (ДА), мрежови елементи, дейности, технически разходни центрове, както и на приложенията към Системата;
- Анализ на системите за контрол въведени от БТК, с оглед управление и контрол на счетоводните записи на дълготрайните активи, за да се оцени правилното им отразяване в Системата;

- Проверка на съответствието между (ДА) от финансовото счетоводство, заведени в регистъра на ДА и на списъка на ДА, включени в Системата, с акцент върху това съответствие в случаите на отписване на ДА;
- Проверка на правилността при прилагане на критериите и методите за групиране на активите според предназначението им и за правилността на оценяване на ДА по настояща стойност;
- Проверка за наличие на съответствие между ДА и мрежовите елементи, предмет на Системата;
- Потвърждение на стойността на амортизационните отчисления за дълготрайните активи и съответствието им със стойността на разходите за мрежови елементи, както и на правилното прилагане на амортизационните норми, одобрени от КРС;
- Проверка на извършеното разпределяне на разходите между елементите на Системата на всеки етап и стъпка на разпределяне на разходите, според описанието на Системата и Приложение 2 към нея;
- Проверка за спазването на причинно-следствените връзки по отношение на разходите и тяхното разпределение по метода на разпределение „*Activity Based Costing - ABC*”;
- Проверка на коректността на използваните бази за разпределение на разходите и на техните стойности;
- Проверка на разходите и обема на услугите, предизвикани от мрежовите елементи на Системата и от прилагане на таблиците за маршрутизация;
- Проверка на наличието на детайлни калкулации за всяка от услугите, включени в списъка с услуги;
- Проверка на обосноваването и правилността всеки елемент от съответната калкулация да участва при формирането на разходите на единица от съответната услуга.

3. Използвани термини и определения

В настоящия доклад са използвани следните определения и съкращения:

<i>БТК/Компанията</i>	„Българска телекомуникационна компания” АД
<i>Договор</i>	Договор за възлагане на обществена поръчка № 03-08-97/30.10.12 с предмет „Проверка на системата за определяне на разходите на „Българска телекомуникационна компания” АД за 2009 и 2010 финансови години”
<i>КРС/Комисията</i>	Комисия за регулиране на съобщенията
<i>НУРТС</i>	Национално управление „Радио-телевизионни системи”
<i>Одит</i>	Дейностите, извършени при изпълнение на Договора
<i>Одитор</i>	Дружеството „ЕР ЕС ЕМ БИ ЕКС” ООД – страна-изпълнител по Договора и физическите лица, които извършват одита от името на „ЕР ЕС ЕМ БИ ЕКС” ООД.
<i>Отчетен период/ Отчетни периоди</i>	Някой или всички периоди от обхвата на одита, за които са представени регулаторни отчети: - 01.01.2009 г. – 30.06.2009 г.; - 01.07.2009 г. – 31.12.2009 г.; - 01.01.2010 г. – 30.06.2010 г.; - 01.07.2010 г. – 31.12.2010 г.
<i>Регулаторни отчети</i>	Представените от КРС на Одитора данни с резултати от прилагането на Системата за 2009 и 2010 финансови години
<i>Система</i>	Система за определяне на разходи на БТК, одобрена с решение на КРС № 158 от 28.02.2008 година
<i>ABC модел (Activity Based Costing)</i>	Модел за разпределяне на разходи според дейността, която ги е причинила
<i>ССА (Current Cost Accounting)</i>	База за оценка на активите на предприятие по настояща стойност
<i>FDC/FAC модел (Fully Distributed Costs/ Fully Allocated Costs)</i>	Модел на пълно разпределяне на разходите до единица услуга
<i>SAP</i>	Интегрирана система за управление на бизнеса, внедрена в БТК

4. Отговорност на одитора

Ангажиментът на одитора е извършен в съответствие с изискванията на Международен стандарт за свързани по съдържание услуги 4400 - Ангажименти за извършване на договорени процедури относно финансова информация. При изпълнение на ангажимента са спазени и изискванията на Етичния кодекс на професионалните счетоводители, издаден от Международната федерация на счетоводителите, включително изискването за непристрастност.

Задължението на одитора е свързано с представянето на предварително съгласуваните процедури, съгласно договора за възлагане на обществена поръчка и приложенията към него.

В ангажимента по Договора одиторът няма отговорност целенасочено да разкрива случаи на измама или грешки, на отклонения, както и на незаконни действия.

Извършените от одитора процедури не представляват одит или преглед, съгласно изискванията на Международните одиторски стандарти или Международните стандарти за ангажименти за преглед и следователно в настоящия доклад за фактически констатации одиторът не изразява степен на сигурност.

5. Ограничения и забележки

- 5.1.1.** Оценка и заключенията в настоящия доклад се основават на представените от БТК и КРС формални регламенти и политики за прилагане на Системата, доколкото такива съществуват. По отношение на практиката на БТК за прилагане на Системата, за която не са идентифицирани формални регламенти, одобрени от КРС, или указания на КРС, одиторът приема, че съответната практика е възприета от КРС, доколкото не нарушава основните принципи, на които е базирана Системата (*ABC, FAC, SSA*) и, доколкото е станала известна на КРС чрез внесените регулаторни отчети.
- 5.1.2.** В хода на одита е установена липса на формален процес за одобрение на промени в елементите на Системата и методите за преценка по настояща стойност на групите дълготрайни активи. Доколкото извършените промени през отчетните периоди не противоречат на основните принципи на Системата (*ABC, FAC, SSA*) и са станали достояние на КРС, одиторът приема, че извършените промени са приети.
- 5.1.3.** Оценка и заключенията в настоящия доклад се основават на данни и информация, изискани от одитора и представени от БТК в хода на одита. Достоверността на информацията, представена от БТК, е приета от одитора, доколкото източниците на информация са проследени и, доколкото на одитора е предоставен достъп до нея на хартиен или електронен носител, или до архивна база данни във внедрените в БТК

информационни системи. За целите на одита е извършен анализ на контролната среда и е оценен риска за информационната среда, в която се прилага Системата. Пълният технически одит на мрежите и информационните системи на БТК, както и цялостна проверка на всички вътрешно-фирмени процеси, внедрени в компанията, попадат извън обхвата на дейностите по извършения одит.

5.1.4. За целите на изпълнение на одита от страна на БТК са осигурени материална среда и достъп до архивни данни с първични счетоводни документи, информационни системи и статистически данни. Документите, изискани в хода на одита, са представени в електронен формат на сървър на БТК.

5.1.5. Извън обхвата на извършения одит попадат следните дейности:

- Проверка на официалните финансови отчети на дружеството;
- Проверка за коректното завеждане на дълготрайни активи в регистъра на дълготрайните активи;
- Инвентаризация на дълготрайните активи и материалните запаси;
- Проверка на политиката на БТК за ценообразуване на услугите, или други търговски практики, използвани от БТК през отчетния период,
- както и всички други дейности, извън дейностите, описани в Приложение №2 на Договора.

6. Оценки и заключения

6.1. Заключение относно верността на входните данни, документите и на друга информация, относима към извършените разпределения на приходите, разходите, активите и пасивите към отделните елементи на системата за определяне на разходите до ниво приход/разход на единица услуга

6.1.1. На база на представените документи и справки и въз основа на изпълнените одит процедури одиторът не откри доказателства за използване на неверни входни данни, документи и друга информация, относима към извършените разпределения за целите на Системата.

6.1.2. Въз основа на получените документи и извършените проверки в хода на одита, одиторът не установи наличие на разпределения на приходите и разходите по елементи на Системата до ниво приход/разход на единица услуга, което да противоречи на принципите на Системата и да е направено при използване на неверни входни данни.

6.2. Заключение за спазване на основните принципи, на които е базирана системата за определяне на разходите

6.2.1. Въз основа на извършените проверки в хода на одита, одиторът не установи наличие на доказателства, че през отчетния период не са спазени основните принципи, на които е базирана Системата.

6.3. Оценка за правилността на прилагането на одобрената система за определяне на разходите

6.3.1. Въз основа на представената от БТК информация и извършените от одитора анализи, одит процедури и тестове не бяха идентифицирани данни за неправилно прилагане на одобрената Система през отчетните периоди.

6.4. Оценка на достоверността на резултатите (приходи, разходи и обеми) за всяка от услугите, предмет на системата за определяне на разходите

6.4.1. На база на извършените дейности в хода на одита, анализиранияте документи и извършените одит процедури одиторът не намери доказателства за представяне на недостоверни резултати в регулаторните отчети през отчетните периоди.

6.4.2. Отчитайки констатациите от извършените проверки, посочени в т. 6.5.4, т. 6.5.9, т. 6.5.13, т. 6.5.16, т. 6.5.19 и т. 6.5.22, както и областите за подобрене на Системата, одиторът счита, че представените в регулаторните отчети резултати от Системата могат да се приемат за достоверни в рамките на допустима статистическа грешка, доколкото в хода на одита и на база на представените от БТК документи, не са открити сведения за използване на неверни входни данни, за грешни разпределения, или за прилагане на Системата в противоречие на указания на КРС.

6.5. Заключение от проверките, извършени от екипа, по дейностите от предмета на поръчката

Въз основа на представената от БТК информация и извършените в хода на одита анализи, одит процедури и тестове одиторът установи следното:

6.5.1. Не са представени данни, на база на които да бъде идентифицирано несъответствие между аналитичната информация от финансово-счетоводната система на БТК със съответните разходни елементи от системата за определяне на разходите.

6.5.2. Не могат да бъдат направени изводи за неправилно завеждане на първичните документи и несъответствие с оборотите по сметките, отчитащи разходи в счетоводната отчетност на БТК. Не са установени различия при отнасяне на счетоводни разходи към разходни центрове съгласно Системата за определяне на разходите.

6.5.3. Не бяха открити несъответствия между входните и изходните данни на Системата с оборотите по сметките, отчитащи разходи в счетоводните регистри на БТК. Не бяха установени различия между сумите от

резултатите за разходите по услуги на Системата от регулаторните отчети на БТК и сумите от одитираните неконсолидирани финансови отчети.

- 6.5.4.** Не са установени некоректно групирани и класифицирани по икономически елементи разходи. Не са идентифицирани съществени отклонения между регулаторните отчети на БТК и сумите от одитираните неконсолидирани финансови отчети и използваните други източници на счетоводни данни на предприятието, доколкото такива са представени в хода на одита. Изключение е констатирано в отчетен период 01.01.2010 г. – 30.06.2010 г.
- 6.5.5.** Не могат да бъдат направени заключения за липса на обусловеност на връзките в елементите на Системата. Не бяха идентифицирани разходни категории (елементи на Системата), които затрудняват спазването на причинно-следствена връзка при разпределяне на разходите по услуги, в съответствие с препоръките на Европейската общност.
- 6.5.6.** Не са установени различия между изградените технологични мрежи на БТК и дефинираните групи дълготрайни активи и мрежови елементи, или връзки между тях, които да противоречат на принципите на Системата.
- 6.5.7.** Не са установени сведения за неспазване на основните принципи на Системата при прилагането ѝ през отчетните периоди. Не са идентифицирани области на приложение на Системата, които не отговарят на изискванията на нормативните документи през отчетния период, или с практиката в страните-членки на Европейската общност.
- 6.5.8.** Не са установени различия между използваните от БТК списъци, съдържащи разходни сметки, услуги, видове звена, групи дълготрайни активи, мрежови елементи, дейности, и технически разходни центрове през отчетните периоди и одобрената от КРС Система, които да променят резултатите на Системата.
- 6.5.9.** В резултат на извършения анализ на средата и риска във връзка с използваните от БТК информационни и финансово-счетоводни системи и връзките между тях при определяне на входните данни за Системата, включително текущи и капиталови, могат да се направят следните изводи:
- 6.5.10.** Оперативна ефективност на *SAP* по отношение на данните, използвани като входни за Системата е с високо ниво и добре заложили контроли. Нивото на автоматизация на процесите в *SAP*, касаещи прилагането на Системата е високо.
- 6.5.11.** В процеса на отнасяне на експортираната от *SAP* информация към дефинираните кодове на Системата са заложили незадоволителни контроли, а процесът е с ниско ниво на автоматизация. Основната област за подобрене е изнесения ръчен процес по отнасяне на разходите по идентификационни кодове в *SAP* към кодовете на Системата.

- 6.5.12.** В процеса на разпределение на разходите по елементи на Системата са заложили контроли с високо ниво на оперативна ефективност и високо ниво на автоматизация.
- 6.5.13.** Бяха установени различия в политиката по представяне на дълготрайните активи и начислените амортизации в регулаторните отчети на дружеството през различните отчетни периоди по отношение на активите, класифицирани като държани за продажба и преустановени дейности – НУРТС и имоти за продажба. Бяха установени несъществени различия в оповестяването и представянето на активите на мобилната мрежа на БТК в регулаторните отчети.
- 6.5.14.** Не е идентифицирано използването на некоректни методи за определяне на настояща стойност на активите през отчетните периоди, или такива, които не са в съответствие с практиката, прилагана в другите държави-членки на Европейския съюз. Не са установени използвани некоректни, или несъответстващи на практиката, прилагана в Европейската общност, технологични еквиваленти при определяне на настояща стойност по метода на съвременния еквивалентен актив.
- 6.5.15.** Не е установено използване на неверни индекси при изчисляване на настоящата стойност на групите активи с несъществена технологична промяна. Не са идентифицирани съществени отклонения или недостоверност при представяне в регулаторните отчети през отчетните периоди на настоящата стойност на групите активи, оценявани чрез индексния метод.
- 6.5.16.** На база на представените от БТК договори, бюджетни количествено-стойностни сметки, оферти от доставчици и оценки на независими одитори, не е установено недостоверно изчисление и представяне в регулаторните отчети на настоящата стойност на активите, оценявани по методите СЕА и настояща оценка. За определени групи дълготрайни активи не са представени документи за оценката по настояща стойност, предвид което не може да се оцени използването на пазарни цени към края на съответните отчетни периоди. Установени са индикации за обезценка на имотите на БТК в края на 2009 година, които не са отразени в регулаторните отчети. Установено е наличие на оценки на сградите на БТК през периода 2008, 2009 и 2010 години, които не са взети предвид при определяне на настоящата стойност на съответната група дълготрайни активи.
- 6.5.17.** Не са открити несъответствия между стойностите на амортизационните отчисления по настояща стойност и средните амортизационните норми и приетия за счетоводни цели полезен живот по групи активи.
- 6.5.18.** Не са установени разпределения на разходите между елементите на Системата през отчетните периоди, които променят причинно-следствените връзки, регламентирани чрез метода на разпределение *Activity Based Costing - ABC*, описан в Приложение 2 на Системата.
- 6.5.19.** Не е идентифицирано използване на методи за разпределение на елементите на Системата и бази за разпределение, които противоречат на принципите на Системата. Установените промени в регламентираните бази за разпределение съгласно Приложение 2 на

Системата съответстват на промените в организационната структура и дейностите на БТК и са обосновани с оглед коректността на разпределението на разходите. Не е установено използване на неверни стойности на базите за разпределение по отношение на техническата информация, предоставена и/или генерирана от информационните системи на БТК, съгласно вътрешно-фирмените процедури за прилагане на Системата. Несъответствие е идентифицирано по отношение на използваните стойности за приходите в периода 01.07.2009г. – 31.12.2009г., което не оказва съществено влияние върху резултатите от Системата.

- 6.5.20.** Във формирането на разходната структура на услугите по Система не е установено наличие на елементи, които водят до некоректни резултати. Данните от софтуерните приложения с резултати от Системата позволяват проследяване на детайлните калкулации за разходната структура на всяка от услугите на Системата.
- 6.5.21.** Не е установено различие между одобрената от КРС и приложената от БТК средно претеглена цена на капитала през отчетните периоди.
- 6.5.22.** Идентифицирано е различие между подхода, използван от БТК за определяне на стойността на зетия капитал в регулаторните отчети и регламентираното описание на Системата, което следва да се съгласува формално с Комисията, както и да се формализира писмена процедура за метода на изчисляване на стойността на зетия капитал. Констатирани са известни различия при представяне на общата стойност на зетия капитал в регулаторните отчети.
- 6.5.23.** Не са идентифицирани различия между начините на разпределение на оперативните разходи и начините на разпределение на зетия капитал между елементите на Системата. Не е установено наличие на методи за разпределение на зетия капитал, които да противоречат на принципите на Системата. Не са установени некоректно разпределени стойности на зетия капитал по услуги на Системата.

6.6. Констатирани различия и проблеми

- 6.6.1.** Установено наличие на завишени и/или дублирани разходи, прехвърляне на разходи между фиксираната и мобилната мрежа на „Българска телекомуникационна компания” АД (конкретно в случаите на използване на едни и същи елементи на фиксираната и мобилната мрежа за предоставяне на електронно съобщителни услуги)

Въз основа на представените от БТК и анализирани в хода на одита документи и друга информация одиторът не установи свидетелства за наличие на завишени и/или дублирани разходи и прехвърляне на разходи между фиксираната и мобилната мрежа на БТК. Входните данни за Системата съответстват на изходните данни, а при разпределението на разходите се спазва строга последователност и кумулираните във всеки елемент разходи се разделят в зависимост от регламентираните от базите за разпределения отношения.

6.6.2. Наличие на антиконкурентно крос-субсидиране

Предвид липсата на формален регламент за идентифициране на крос-субсидиране през отчетния период и във връзка с наложените на БТК ценови ограничения и задължение за предоставяне на универсална услуга, ограничаващи свободното определяне на крайните цени на пазарите на едро и на дребно, считаме, че с оглед на извършените в хода на одита дейности, не може да бъде установено наличието на антиконкурентно крос-субсидиране.

6.6.3. Предоставяне на услуги под себестойност

Одиторът счита, че предвид липсата на формално основание за дефиниране на продажба под себестойност и във връзка с наложените на БТК мерки и задължения, ограничаващи свободното определяне на крайните цени на пазарите на едро и на дребно през отчетния период, не може да бъде установено наличието на предоставяне на услуги под себестойност в обхвата на дейностите на настоящия одит.